Nasleep van het Falklandconflict: een ZAVO?

MS De recente strijd om de heerschappij over de Falklandeilandengroep heeft opnieuw de vraag aan de orde doen stellen waar nu eigenlijk de grenzen zouden moeten worden getrokken van het gebied waarvoor de Noordatlantische verdragsorganisatie qualitate qua belangstelling behoort op te brengen. In het bijzonder gaat het daarbij dan uiteraard hierom, of in voorkomende gevallen ook metterdaad zou moeten worden opgetreden buiten de begrenzingen van wat tot dusverre steeds werd beschouwd als het NAVO-gebied. Dat probleem heeft zeker een extra accent gekregen toen Groot-Brittannië – van oudsher toch gerenommeerd om zijn maritieme prestaties en gewaardeerd om zijn bijdrage aan het Westelijke bondgenootschap – zich genoodzaakt zag geheel zelfstandig de vereiste maatregelen te treffen tegen de gewapende aantasting van zijn soevereiniteit over een deel van zijn territorium dat zich níét bevond binnen het operatietoneel waartoe de NAVO zich, naar verluid van haar herhaalde intentieverklaringen, wenst te beperken. De evidente nadelen van een zodanige beperking zijn in de loop van dat conflict wel zeer pijnlijk voelbaar geworden. Niet alleen heeft het immers benauwend lang geduurd eer de vloot in een aanvaardbare sterkte ter plaatse kon verschijnen, maar ook de luchtmacht – toch bij uitstek het krijgsmachtdeel met de grootste strategische mobiliteit – kon in de aanvangsfase niet anders dan slechts incidenteel optreden omdat in verre omtrek niet kon worden beschikt over voldoende steunpunten met faciliteiten op de grond. Weliswaar maakten de Britten enige, wel begrijpelijke, ophef over de lange-afstandsvluchten van hun Vulcanbommenwerpers die onderweg tweemaal in de lucht waren bijgetankt, maar insiders laten zich daardoor nauwelijks beïnvloeden: dergelijke missies mogen misschien de buitenstaander kunnen imponeren en zij zullen ook een zekere uitwerking kunnen hebben op het moreel van de tegenpartij, het zou onjuist zijn daarvan doorslaggevende resultaten te verwachten. En ten slotte moet, zonder ook maar iets af te dingen op hun voortreffelijke prestaties, ten aanzien van de landstrijdkrachten worden opgemerkt dat hun relatief snelle successen hen wèl de grote problemen hebben bespaard waarvoor zij anders op korte termijn onmogelijk een bruikbare oplossing hadden kunnen bedenken: men denke in dat verband slechts aan de immense moeilijkheden op het gebied van de logistieke ondersteuning van een aanzienlijke troepenmacht op zo grote afstand van de eigen bases terwijl de ononderbroken beveiliging van de strategische verbindingslijnen voor de aan- en afvoeren geenszins kan worden gewaarborgd!

In een dergelijke situatie, die zich te eniger tijd heel goed opnieuw zou kunnen voordoen, is het logisch dat de gedachten gemakkelijk kunnen uitgaan naar de een of andere vorm van samenwerking met een bereidwillige „derde partij" die, zonder nu direct ook hand- en spandiensten te verlenen, bepaalde essentiële faciliteiten zou kunnen beschikbaar stellen. Zo zou men, uiteraard speculatief, kunnen veronderstellen dat bijvoorbeeld Chili geporteerd zou kunnen zijn voor het opvijzelen van het eigen image in de Westelijke wereld, vooral indien dat dan tevens zou kunnen worden gecombineerd met het vereffenen van een sinds het einde van 1978 nog steeds openstaande rekening met het Argentijnse buurland ter zake van de soevereiniteit over drie omstreden eilandjes in de Zuidelijke Atlantische Oceaan ten oosten van het Beaglekanaal, dat in de strategie van de regio zeker niet onbelangrijk is, vooral voor staten met Atlantische ambities. Of men zou zich kunnen herinneren hoe Brazilië een vijftal jaren geleden op uiterst gespannen voet verkeerde met Argentinië – onder meer over het Itaipú-stuwdamproject, en over het Amazonelandenpact waarin de Brazilianen zichzelf de leidende rol hadden toebedacht – zodat het niet onwaarschijnlijk zou zijn als Brazilië de Britten een helpende hand zou willen toesteken. Kortom, in het volkerenconglomeraat van Zuid-Amerika zouden de begeerde faciliteiten mogelijk wel kunnen worden ver-

kregen, omdat daar de onderlinge naijver gewoonlijk mede bepalend is voor de standpunten in de buitenlandse betrekkingen.

Het ligt evenwel voor de hand dat een afzonderlijk land met duidelijke belangen in dat gebied – zoals Groot-Brittannië in het onderhavige geval – of een bondgenootschap dat prijs stelt op het beveiligen van zijn uiteenlopendste belangen – zoals de NAVO in de olie leverende gebieden – er goed aan zal doen niet te wachten tot de nood aan de man is gekomen. Improvisatie ná het uitbreken van de vijandelijkheden verschaft zelden meer dan een fractie van het beoogde rendement, en het verdient daarom de voorkeur tijdig bindende afspraken te maken, die dan bijvoorbeeld de vorm zouden kunnen hebben van bekende regionale verdragsorganisaties als de CENVO (Centrale Verdragsorganisatie, het vroegere Bagdadpact) of de ZOAVO (Zuidoostaziatische Verdragsorganisatie). Naar analogie van die beide voorbeelden zou voor de randgebieden van de Zuidelijke Atlantische Oceaan dan wellicht een ZAVO of Zuidatlantische Verdragsorganisatie in het leven kunnen worden geroepen.

De moeilijkheid is echter dat er voorshands slechts een *schijnbare* analogie is: het Bagdadpact, waarin oorspronkelijk Turkije, Irak, Perzië, Pakistan en Engeland de deelgenoten waren, richtte zich zeer in het bijzonder tegen de Sovjetrussische infiltratie in de regio; en de mogendheid van búiten het Midden-Oosten was erin betrokken vanwege de militaire garanties die van dat land werden verwacht. In het geval van een eventuele ZAVO ontbreekt daarentegen een dergelijke, gemeenschappelijk ervaren, externe dreiging . . . tenzij juist de Britse territoriale rechten op de Falklandarchipel als zodanig zouden worden geïnterpreteerd. Het gevolg is dan ook dat – nog afgezien van de onderlinge onenigheden – de animo voor een Zuidatlantische alliantie uiterst gering is. Dat is te betreuren, want tegenover het Russische expansionisme dat de aanleiding vormde voor het Noordatlantische samengaan en dat de landen van het Midden-Oosten en Zuidoost-Azië tot nauwe aaneensluiting bewoog, geldt ook voor het Zuidatlantische gebied dat *waakzaamheid de prijs van de vrijheid* is. Dat het streven van het Kremlin ook die streken niet ongemoeid zal laten, moge dan niet al te zeer worden beseft op de westelijke kusten van de Zuidelijke Atlantische Oceaan, op de oostelijke oever leeft dat besef ongetwijfeld veel sterker. Indien dan ook èrgens kan worden gesproken van de wens, te komen tot een Zuidatlantisch pact dan is dat wel aan de Afrikaanse kant. Ook van die zijde zou overigens in voorkomend geval aan afzonderlijke dan wel gezamenlijke operaties van lidstaten van de NAVO stellig een zeer doeltreffende steun kunnen worden verleend, gemakkelijker bovendien dan uit de bases op het noordelijke halfrond. Het is echter bekend dat het benutten van die mogelijkheden al op voorhand wordt verhinderd door tegenkanting van verschillende zijden. In het licht van de hiervoor aangeduide, door de Britten ondervonden problemen kan men zich echter in gemoede afvragen of het Noordatlantische bondgenootschap zich zulk afwijzen wel blijvend zal kunnen permitteren. Daarover meer in een volgend nummer.

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op *maandag 15 november a.s.* te 19.30 uur houdt de vereniging voor leden en introducé(e)s een bijeenkomst in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag, waar E. F. Gueritz, rear-admiral Royal Navy, CB, OBE, DSC, een inleiding zal houden over

De Falkland-crisis

Na de voordracht wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden.

Introductie: d.t.v. de secretaris, Ikol W. F. Anthonijsz, Frederikkazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (tel. tijdens diensturen (070) 73 24 33).